

Nr 68.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa markförvärv för försvaret.

(1:a avd.)

FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND.*Arméns delfond.*

1:o) **Vissa markförvärv för armén.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (Bil. 25, punkt 9) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 800 000 kronor, har Kungl. Maj:t i propositionen nr 96 (punkt 1, s. 2—6 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 19 februari 1954) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Markförvärv för Wendes artilleriregemente. I skrivelse den 30 januari 1954 har fortifikationsförvaltningen anmält, att jordbruksfastigheten Granlunden, belägen i anslutning till Wendes artilleriregementes skolskjutningsbana, bör förvärvas på grund av risk för kulnedslag från skjutbanan. Granlunden omfattar registerfastigheterna Åsum 9⁶ och 9⁸, numera motsvarande stadsägan nr 2434 + 2657 + 2658 och stadsägan nr 2435 i Kristianstads stad.

Sedan åt fortifikationsförvaltningen uppdragits att förhandla om förvärv för kronans räkning av fastigheten, har ämbetsverket med ägaren till fastigheten slutit kontrakt om förvärv för kronans räkning av fastigheten för en köpeskilling av 89 000 kronor. Kontraktet har slutits med förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 maj 1954 med rätt för kronan att tillträda egendomen omedelbart efter godkännandet.

Departementschefen framhåller, att förvärv av fastigheten knappast kan undvikas. Möjligheterna att flytta skjutbanan eller att ytterligare utbygga banans säkerhetsanordningar har undersökts. Dessa åtgärder har dock visat sig avsevärt dyrare än det föreslagna förvärvet. Departementschefen föreslår därför, att fastigheten förvärvas av kronan. Då det träffade köpe-

avtalet synes kunna godkännas, beräknar departementschefen för ändamålet ett belopp av 89 000 kronor.

Förvärv av soldathemsbyggnad vid Hallands regemente. Fortifikationsförvaltningen har anmält behov av en föreningen Hallands regementes soldathem tillhörig soldathemsbyggnad för att utnyttjas till lektionssalar m. m. för regementet. Sedan förvaltningen erhållit i uppdrag att förhandla om förvärv av fastigheten har ämbetsverket upptagit förhandlingar med föreningen som därvid förklarat sig villig att försälja fastigheten för en köpeskilling av 220 000 kronor. Då förvaltningen anser beloppet för kronan godtagbart har ämbetsverket, med förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 september 1954, med föreningen slutit avtal om försäljning av fastigheten till kronan för angiven köpeskilling.

Kostnaderna för förvärvet av fastigheten och de ändringsarbeten, som erfordras för byggnadens användbarhet som undervisningslokal, uppgår till (220 000 + 30 000 =) 250 000 kronor.

Byggnaden synes departementschefen genom sin belägenhet inom kaserinområdet och i övrigt lämpa sig för sitt blivande ändamål. Kostnaderna för inredning av byggnaden är förhållandevis små och förutsättes få bestridas med anlåtande av för dylika arbeten tillgängliga medel. Departementschefen förordar därför att fastigheten förvärvas av kronan. Då det träffade preliminära köpeavtalet synes kunna godkännas, beräknar departementschefen för ändamålet ett belopp av 220 000 kronor.

Inlösen av skogsavverkningsrätt. Kronan har år 1941 såsom gåva av enskild person fått mottaga ett markområde om cirka 138 hektar, som nu disponeras av forskningsanstaltens försöksstation. Gåvogivaren hade därvid bland annat förbehållit sig rätten till avverkning av skog på det bortgivna området för tiden fram till den 1 januari 1971.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att förhandla om inlösen av skogsavverkningsrätten, har förvaltningen, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 september 1954, slutit avtal rörande inlösen av skogsavverkningsrätten mot en ersättning av 100 000 kronor. I samband härmed har gåvogivaren även avstått från samtliga övriga av honom uppställda inskränkningar i kronans rätt att förfoga över det bortgivna området.

Departementschefen anser i likhet med fortifikationsförvaltningen att den ifrågavarande skogsavverkningsrätten bör inlösas av kronan. Mot skäligheten av den avtalade köpeskillingen har departementschefen icke något att erinra. Det träffade preliminära köpeavtalet synes därför kunna godkännas. Departementschefen beräknar sålunda för ifrågavarande ändamål ett belopp av 100 000 kronor.

Oförutsedda utgifter. Under senare år har som regel ett särskilt belopp beräknats för att möta oförutsedda utgifter i samband med markförvärv. I de fall där expropriation måste tillgripas kan det inträffa att den fast-

ställda expropriationsersättningen överstiger det vid anslagsberäkningen uppskattade värdet av expropriationsföremålet. Dessutom kan prisstegringar inträffa under den ofta ganska långa tid som förflyter mellan kostnadsberäkningens uppgörande och förvärvets genomförande. Genom att särskilda medel anvisats för att möta oförutsedda utgifter har det i många fall blivit möjligt att undvika att varje brist i en anslagspost för markförvärv måste föranleda särskilt riksdagsäskande. Liksom hittills varit fallet bör vidare de för oförutsedda utgifter anvisade medlen kunna i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall utnyttjas för att bestrida kostnader för smärre kompletteringar av arméns fastighetsbestånd. Fortifikationsförvaltningen har föreslagit att för detta ändamål, med hänsyn särskilt till möjligheten att kunna genomföra smärre kompletteringar av arméns fastighetsbestånd, måtte för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor. Departementschefen förordar att beloppet för erhållande av en jämn anslagssumma bestämmes till 191 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för här avsedda markförvärv m. m. skulle enligt departementschefens beräkningar alltså uppgå till (89 000 + 220 000 + 100 000 + 191 000 =) 600 000 kronor.

Utskottet har funnit sig kunna tillstyrka de förslag till förvärv av mark för Wendes artilleriregemente och av soldathemsbyggnad vid Hallands regemente samt inlösen av skogsavverkningsrätt, som av Kungl. Maj:t framlagts. Ej heller mot de för förvärvens m. m. genomförande angivna kostnaderna synes något vara att erinra.

Utskottet anser sig vidare böra tillstyrka, att medel till oförutsedda utgifter för markförvärv anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, varvid medlen jämnväl böra på sätt departementschefen föreslagit få disponeras för smärre kompletteringar av arméns fastighetsbestånd.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa markförvärv för armén* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

Marinens delfond.

2:o) **Vissa markförvärv för marinen.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (Bil. 25, punkt 15) föreslagit riksdagen att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 300 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 96 (punkt 2, s. 6--9) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Förvärv av mark för Älvsborgs kustartilleriregemente m. m. Genom beslut den 30 juni 1942 fastställde Kungl. Maj:t stat för ett av riksdagen på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisat anslag till Vissa med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv, varvid för markförvärv för Göteborgs kustartilleriförsvar och Älvsborgs kustartilleriregemente upptogs ett belopp av 1 580 000 kronor. På grund av oförutsett stora kostnader för förvärv medelst expropriation av viss mark hade emellertid nämnda belopp visat sig vara otillräckligt. En brist hade därvid uppkommit, som emellertid sedermera genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 april 1948 till största delen läckts genom ianspråktagande av behållning på vissa andra poster på anslaget. Emellertid återstod en brist på i runt tal 35 000 kronor som icke kunnat täckas. Sedermera har ytterligare utgifter tillkommit, varför bristen för närvarande uppgår till 36 219 kronor 18 öre.

För ordnande av vissa vägfrågor m. m., som uppkommit i samband med kronans förvärv av förläggingsområde för Älvsborgs kustartilleriregemente, har mellan chefen för Göteborgs kustartilleriförsvar och Älvsborgs municipalsamhälle träffats ett den 24 oktober 1944 och den 27 november 1945 dagtecknat avtal. Sedan municipalsamhället år 1945 inkorporerats med Göteborgs stad har municipalsamhällets skyldigheter och rättigheter enligt avtalet övertagits av staden. Enligt avtalet har kronan bland annat åtagit sig att bestrida kostnaderna för anordnande av vissa nya vägförbindelser m. m. som föranletts av förvärvet av förläggingsområde för regementet. Ifrågavarande arbeten skall till största delen utföras av Göteborgs stad. Något detaljerat avtal rörande utförandet av vägarbetena har dock ännu icke träffats med staden. Avtal kommer framdeles att upprättas med staden och underställas Kungl. Maj:t för godkännande. Enligt av staden gjord kostnadsberäkning erfordras för de arbeten, som sålunda skall utföras av staden men bekostas av kronan, ett belopp av 186 700 kronor. Härav utgör 107 500 kronor kostnader för omläggning av huvudtillfartsvägen till kasernområdet. Vissa arbeten skall emellertid både utföras och bekostas av kronan. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas till 8 500 kronor. Sammanlagt beräknas således för ifrågavarande arbeten (186 700 + 8 500 =) 195 200 kronor eller avrundat 196 000 kronor.

Efter förhandlingar med Göteborgs stad har preliminärt avtal träffats om förvärv för kronans räkning av viss inom kustartilleriregementets förläggingsområde belägen mark om cirka 48 450 kvadratmeter av stadsägan nr 1592 + 1593 + 1594 i förutvarande Älvsborgs municipalsamhälle. Köpeskillingen utgör 34 884 kronor, vilket motsvarar ett pris av 72 öre per kvadratmeter. Kronan skall härjämte erlägga ränta efter fyra procent på värdet av två delar av markområdet, vilka av kronan redan ianspråktagits, från och med dagen för ianspråktagandet till dagen för kronans tillträde såsom ägare av marken. Såsom villkor för överlåtelsen till det begärda

priset har staden krävt, att kronan skall bestrida alla kostnader, som kan uppkomma därest statliga myndigheter, i samband med ändring av stadsplanen på grund av regementsförläggningen, fordrar att områden kring förläggingsplatsen skall avsättas såsom skyddsområde eller eljest undantagas från bebyggelse. Fortifikationsförvaltningen har efter hörande av civilförsvarsstyrelsen upprättat förslag till en byggnadsfri zon om cirka 50 meters bredd och belägen helt inom kasernområdet. Enär kronan sålunda icke kommer att åsamkas några utgifter för den byggnadsfria zonen kring förläggingsområdet anser fortifikationsförvaltningen att stadens anbud bör godtagas av kronan. För angivna räntekostnader beräknas cirka 5 500 kronor och för avstyckningskostnader 1 000 kronor. Den totala kostnaden för markförvärvet uppgår alltså till $(34\ 884 + 5\ 500 + 1\ 000 =)$ 41 384 kronor eller avrundat 42 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande rubrik uppgår således till $(36\ 219: 18 + 196\ 000 + 42\ 000 =)$ 274 219 kronor 18 öre eller i runt tal 275 000 kronor.

Departementschefen framhåller, att de i det föregående angivna utgifterna icke torde kunna undvikas. Den redovisade bristen måste täckas och beträffande kostnaderna för vägförbindelserna är kronan bunden av tidigare träffat avtal. Den mark, som är avsedd att förvärfvas, är belägen inom kustartilleriregementets kasernområde och i viss utsträckning av regementet redan ianspråktagen för bebyggelse. Markförvärvet synes för kronan kunna ske på fördelaktiga villkor. Det preliminära köpeavtalet bör således godkännas. Departementschefen tillstyrker sålunda att för här ifrågasvarande ändamål beräknas ett belopp av 275 000 kronor.

Oförutsedda utgifter. Av skäl som anförts vid behandlingen av motsvarande anslag under arméns delfond bör enligt departementschefen medel anvisas för oförutsedda utgifter för markförvärv. Departementschefen föreslår att för detta ändamål beräknas ett belopp av 25 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för här avsedda markförvärv m. m. skulle enligt departementschefens beräkningar alltså uppgå till $(275\ 000 + 25\ 000 =)$ 300 000 kronor.

Utskottet anser sig böra tillstyrka, att medel anvisas i enlighet med departementschefens förslag för täckande av uppkommen brist i samband med förvärv av mark för förläggingsområde för Älvsborgs kustartilleriregemente. Ej heller har utskottet något att erinra mot att medel anvisas i enlighet med departementschefens förslag för bestridande av kostnaderna för anordnande av vissa vägförbindelser m. m. vid regementet enligt avtal med Göteborgs stad. Utskottet har vidare funnit sig kunna tillstyrka departementschefens förslag till förvärv av mark för regementet. De för förvärvets genomförande angivna kostnaderna synas böra godtagas.

Utskottet anser sig böra tillstyrka, att medel till oförutsedda utgifter för

markförvärv för marinen anvisas i enlighet med departementschefens förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa markförvärv för marinen* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

3:0) *Vissa markförvärv för flygvapnet.* Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under kapitalbudgeten (Bil. 25, punkt 22) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1954/55 beräkna ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 96 (punkt 3, s. 9—12) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Markförvärv för flygfältsarbeten m. m. För ifrågavarande ändamål har 1946 och 1950—1953 års riksdagar för budgetåren 1946/47 och 1950/54 anvisat sammanlagt 4 700 000 kronor.

Den av flygförvaltningen framlagda planen för modernisering och nyanläggning av flygbaser (jfr prop. 1954: 1, Bil. 25, s. 17—20) kommer att medföra behov av avsevärda markförvärv under de närmast kommande åren. Härför erfordras att ytterligare medel ställes till förfogande. Departementschefen förordar, att för nästa budgetår anvisas 1 300 000 kronor för markförvärv för flygfältsarbeten och för utökning av säkerhetsområdena vid vissa bomb- och skjutplatser. Det förutsättes ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga dispositionsbestämmelser.

Förvärv av två fastigheter vid Östgöta flygflottilj. Fortifikationsförvaltningen har hemställt om medel för inlösen av två i omedelbar anslutning till Östgöta flygflottiljs flygfält belägna fastigheter, Holken 1² och 1⁵. Fastigheterna, beträffande vilka sedan 1948 råder nybyggnadsförbud enligt 81 och 121 §§ byggnadslagen, har hembjudits till kronan.

Sedan Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att förhandla om förvärv av fastigheterna, har fortifikationsförvaltningen träffat avtal om förvärv för kronans räkning av fastigheterna mot en köpeskilling av 73 000 kronor. Kontrakten har avslutats under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 september 1954.

Det synes departementschefen lämpligt att fastigheterna tillägges flottilj-området. Departementschefen förordar därför att desamma förvärvas av kronan. Då de träffade köpeavtalen synes kunna godkännas, beräknar departementschefen för ändamålet ett belopp av 73 000 kronor.

Utvidgning av Jämtlands flygflottiljs område. Fortifikationsförvaltningen har anmält behov av medel för förvärv av de i omedelbar anslutning till Jämtlands flygflottiljs flygfält belägna fastigheterna Stocke 1^a och Glasätt 1^a om sammanlagt cirka 25 hektar med hänsyn bland annat till att man från fastigheterna har en mycket god insyn över flygfältet. Vid överläggningar med lantbruksnämnden i Jämtlands län, som är ägare till fastigheterna, beträffande villkoren för överlåtelsen har från nämndens sida framhållits att nämnden åtagit sig att bevaka vissa hembygdsintressen m. m., vilka beröres av överlåtelsen, och att nämnden därför icke kunde medverka till någon slutlig uppgörelse, förrän dessa intressen tillgodosetts. Då emellertid enighet i princip råder mellan fortifikationsförvaltningen och lantbruksnämnden rörande ifrågakvarande fastigheters överförande till försvaret, anser fortifikationsförvaltningen att frågan om anvisande av erforderliga medel ändock bör kunna underställas riksdagens prövning. Så snart förutsättningar för slutlig uppgörelse med lantbruksnämnden föreligger, har fortifikationsförvaltningen för avsikt att underställa därmed sammanhängande frågor Kungl. Maj:ts prövning.

Det synes departementschefen lämpligt att ifrågakvarande fastigheter nu tillföres flygflottiljens område. Då uppgörelse härom i princip träffats med lantbruksnämnden, tillstyrker departementschefen att för ändamålet beräknas 60 000 kronor.

Oförutsedda utgifter. Även under flygvapnets delfond anses medel böra beräknas för oförutsedda utgifter. Departementschefen föreslår att för detta ändamål beräknas ett belopp av 67 000 kronor. Liksom beträffande arméns delfond synes beloppet böra i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall kunna utnyttjas för bestridande av uppkommande kostnader för smärre kompletteringar av fastighetsbeståndet. Departementschefen utgår från att beloppet jämväl skall kunna utnyttjas för att bestrida kostnader för tvångsinlösen av mark enligt byggnadslagen.

Det sammanlagda medelsbehovet för här avsedda markförvärv skulle enligt departementschefens beräkningar alltså uppgå till (1 300 000 + 73 000 + 60 000 + 67 000 =) 1 500 000 kronor.

Utskottet tillstyrker de av departementschefen förordade medelsanvisningarna till förvärv av mark för flygfältsarbeten m. m. samt fastigheter för Östgöta och Jämtlands flygflottiljer.

Utskottet anser sig vidare böra tillstyrka, att medel till oförutsedda utgifter för markförvärv anvisas i enlighet med departementschefens förslag. Vad departementschefen anfört i fråga om användningen av ifrågakvarande medel föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Ej heller vad departementschefen i övrigt anfört under förevarande punkt har givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Vissa markförvärv för flygvapnet* för budgetåret 1954/55 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

Stockholm den 6 april 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, Gillström, fröken Andersson, herrar Näsström, Pålsson, Hesselbom, Gustaf Andersson, Einar Persson, Boman och Sunne; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Bergström, Ståhl, Lindholm, Åkerström, Hoppe, fröken Elmén, herrar Pettersson i Degerfors, Onsjö, Gustafsson i Stockholm, Birke, Gustafsson i Skellefteå, Löfroth och Svensson i Stenkyrka.
